

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**VRBIS HIEROSOLY-//m[a]e, Templiq[ue] in ea origo, &
ho//rum rursus excidium, profana-//tio, aliaeq[ue] uariae
fortuna**

Langen, Rudolf von

Coloniae, Jan. 1517

VD16 L 341

Liber Primus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71344)

V. 1, 120.

URBIS HIEROSOLYMAE, TEMPLIQ; in ea originis, uariaeq; fortunæ profanationis & excidij, ad præclaræ & excellentem uiræ, dominū Hermannum Langium, Decanum Monasterien, per Rodolphum Langium eius nepotem, ac eiusdem ecclesie Canonicum, Liber Primus incipit foelicit. Cuius primū Caplm breuis totius operis (quod pene tragicum est) præfatiuncula ponitur.

PLENDIDISSIMAE

quondam urbis Hierosolymæ, templiq; in ea, totius terrarū orbis nobilissimi. uastationē, profanationemq; & ultimū exterminiū, iussu tuo uir insignis & nostri sæculi cordatissime conscripturo, non abs re uisum est, tam famosæ urbis cuius extremū diem tradituri sumus, originem, nominisq; rationem aperire, non tam sacras historias, quæ uel

*Ca. daz...
famosæ urbis...
in uastata profanata*

omnibus mediocrit̄ doctis notæ sunt afferentes, q̄ sæcularium & ethnicorū super hisce rebus scripta. p̄ uirili nostra conquirendo. Quando pauci ex nostris studijs suis delectati, eos attigerunt auctores, atq; ea uiribus & uaria fortuna, & solius singularis & ueri dei religione, toti mundo admirabilis fuit, quia teste Caio Plynyio, suo more loquente, contumelia numinū. i. deorū insignis fuit. Totum sane hoc opus, in duos partes libros placuit. ¶ Primus, Hierosolymorū originem, tēpliq; in eis extructionem, profanationem, & uastatio uisio.

*esse...
unde...
ubi...
stru...*

*sed...
ad...
ad...*

B

L
1514

nem, sub Chaldaeis & alijs gentibus factam describit.
 ¶ Secundus uero restaurate urbis simul & templi, sub
 Persarū imperio per Neemiam & Zorobabel, uariam
 calamitatem, & demū a Romanis extremum narrabit
 excidium. Vtq; statim declarari possit, quid quo in li-
 bro quæri, inueniriq; possit. In capitula opus omne di-
 stinximus, breue epitoma cuiuslibet caplo præmitten-
 tes. Sed nunc uir clarissime, pmissi tibi & festinati cer-
 te operis (aduocata in auxilium diuinitate) tale nasca-
 tur exordium.

¶ De Hierosolymæ conditoribus, & quid de eius
 urbis nomie autores, & in primis diuus Hieronymus
 senserint. et quomodo Græci Latiniq; scriptores eam
 descripserunt urbem.

¶ Capitulum Secundum.

Ierusalem igitur (ut sacra tradūt histo-
 riæ) primo Salem, post ab inhabitanti-
 bus eam gentibus Hebræis est dicta
 Hebus. Qui sane Hebræi (Iosue di-
 uino iussu Israelitici populi in promif-
 sionis terram duce, cæterisq; eam habitantibus teram
 gentibus, uel deletis, uel fugatis ultione diuina) Iude-
 is in exercitium & irritamentū dimissi sunt. Hanc lon-
 go post tempore urbem David regnum adeptus, mi-
 ra uirtute superniq; fauore numinis expugnauit, & in
 regni sedem firmans erexit, longe maiori eam muro-
 rum ambitu cingens. Eamq; (ut tradunt) primū He-

busalem, postea b' elemento in r' mutato, Hierusalem
appellauit, fuitq; in ea mons Sion, quo egregie p' Da-
uid in tate urbis arcem communito, ciuitas Dauid est
appellata. Quae autem Salem ciuitas fuerit, inter ma-
gnos autores non conuenit. Alijs dicentibus Salem
eadem esse, cuius Melchisedech rex fuit, & postea (ut
diximus) Hierusalem sit uocata. Beatus uero Hiero- Hierony.
nymus totius antiquitatis diligentissimus inuestigator,
in ea disputatione, qua Euagrio presbytero satisfactu-
rus, quis Melchisedech fuerit: qui rex Salem in Gene-
si describitur, multorum enumeratis sententijs, haec
habet uerba, quae & ad glossam epistolae Pauli ad He-
braeos octauo assumuntur capitulo. Salem autem, non
ut Iosephus & nostrorum omnes arbitrantur Hieru-
salem est, nomen ex Graeco Hebraeoq; compositum,
quod absurdum esse peregrinae linguae mixtura de-
monstrat, sed oppidum iuxta Scytopolim, quod usq;
hodie appellatur Salem, & ostenditur ibi palatiū Mel-
chisedech, ex magnitudine ruinarum ueteris operis
ostendens magnificentiam, de quo in posteriori quo-
q; parte Geneseos scriptum est. Venit Iacob in So-
coch, id est in tabernacula, & fecit sibi ibi domos atq;
tentoria, & transiuit in Salem ciuitatem regionis Si-
chem, quae est in terra Chanaan. Considerandū quo-
q; est, qd' Abrae a caede hostium reuertenti, quos per-
sequutus est usq; Dan, quae hodie Panneas appel-
latur, non de uia Hierusalem, sed de oppido metro-
poleos Sichem in itinere fuerit, De quo in Euange-
lio quoq; legimus. Erat autem Ioannes baptizans in
B ij

Ennon iuxta Salim, quia aquae erant multae ibi, nec re-
fert utrum Salem an Salim nomenetur, cum uocalibus
in medio litteris per raro utantur Hebraei. Et pro uo-
luntate lectorum, atque uarietate regionum, eadem uerba
diuersis sonis atque accentibus proferantur, haec ab eru-
ditissimis gentis illius didicimus. Hucusque Hierony.
 Licet in quadam epistola, quae modo non occurrit, in Io-
sephi sententiam declinare uidetur. Scytopolis autem
 Solinus iuxta quam Salem fuisse dicit. Ciuitas est (ut Solinus
ait) quam Liber pater post subactam Indiam, ut nutri-
cis suae titulum ampliaret, menibus cinxit, incolaeque de-
comitibus suis delegit Scythas, a quorum incolatu Scy-
 Strabo tharum ciuitas est appellata. Et autore Strabone in Gaeo-
graphia, Galileae proxima est. Porro quanta Hierusa-
 Iosephus lem urbs fuerit, quot cincta muris, quaque fuerit irrigua
fontibus, Iosephus in Septimo Iudaicae captiuitatis, &
 qualis suo tempore, & cum a Romanis excinderetur
esset, non ineleganter depingit, partim ex Regum &
 παραλειπωμένων libris, prophetarumque codicibus, diligens
sibi lector conquirere studeat, partim ex Graecis, Lati-
 nis, barbarorumque historiis. Quas ego quidem legisse po-
tui referre studebo, ut appareat quomodo multa eth-
 nicorum scripta conueniant, multa etiam aliena a sacrae
 historiae sint ueritate, quam sane rem (nisi me fallat opi-
nio) non iniucundam legenti fore arbitror, dum apud
 homines a ueritate alienos, ueritatem descriptam le-
gerit, quae & magnum aduersum incredulos robur sa-
 Lactantius cris litteris afferunt. Nam ut Lactantius aduersus fal-
sam religionem libro primo est autor. Veritatis ipsi

q. p. q. uersale f. r. ad
q. p. q. salim

Strabo

^{potest}us tanta uis est, ut nemo possit esse tam cæcus, qui nō
^{offendit}uideat ingerentem se oculis diuinam claritatem. ¶ In
^{Strabo}primis Strabo Cretensis in decimosextimo suæ ^{Geographiæ} Geographiæ libro, Cum longa oratione de Iudæorū origi-
^{ne}ne multa disputauisset, talēq; apud Iudæos Moysen fu-
^{isse}isse, quales apud Indos Gymnosophiste, apud Persas
^{Magi}Magi, apud Assyrios Chaldaei, apud Romanos He-
^{trurie}trurie fuerūt Haruspices. Tandem Hierosolymorum
^{munitio}munitio petrosa est (inquit) & bene septa, & interius
^{aquis}aquis abundans, exterius omnino sicca, fossam habe-
^{bat}bat in lapide excisam, sexaginta pedum profunditate,
^{latitudine}latitudine ducētorū & quinquaginta. E lapide autem
^{exciso}exciso educta erant templi menia. Timochares autē q̄ Timochas
^{Antiochi}Antiochi res gestas conscripsit (ut est apud Eusebiū res
^{Pamphili}Pamphili nono Euangelicæ præparationis libro) qua Eusebius
^{draginta}draginta stadijs ambitum muroꝝ Hierusalem cōtineꝝ Pamphili
^{ri}ri asserit, abruptis uallibus undequaq; munitam. Vr-
^{hemq;}hemq; ipsam, multis aquis adeo irrigari, ut horti quoq;
^{multi}multi extra urbem aquis inde fluentibus irrigētur, ab
^{urbe}urbe autem ad quadraginta stadia magnam esse aqua-
^{rum}rum penuriam. Philo autem fontem fuissē maximū in Philo
^{urbe}urbe asserit, qui hyem̄is tempore deficiebat, æstate ue-
^{ro}ro copiosissime defluebat. Aristeeas autem cuius sæpe Aristeeas,
^{adducit}adducit autoritatē Hieronymus, in libro de interpre-
^{tatione}tatione Iudaicæ legis, de aquis Hierosolymorū scribit,
^{ut}ut postea cum de templo dicetur uidebimus. C. etiam C. Plynius
^{Plynius}Plynius Nouocomensis libro quinto historiæ natu-
^{ralis}ralis breuissime Iudæam describens. In ea (inquit)
^{fuere}fuere Hierosolyma, longe clarissima urbium orientis

LIBER I.

Solyme tis. Hanc etiam urbem Solymas ut Athenas numero Iosephus plurali Iosephus & plerique alij appellatam dicunt, a Solymis quibusdam populis, iuxta Lyciam provinciam habitantibus, quos Homerus pugnacissimos fuisse dicit, & a Bellorophote devictos, in montibusque habitare. Ait enim inter cetera de Bellorophote loquens Homerus. Hic Solymis iterum praestantibus intulit arma. Vnde & Cornelius Tacitus cum de Iudaeorum origine opiniones referret ait. Alij clara Iudaeorum initia Solymos, carminibus celebratam Homeri gentem, conditam urbem Hierosolymam nomini suo fecisse. Sic Iuvenalis in satyra. Credo pudicitiam, loquens de Iudaea Interpres (ait) legum Solymarum, & magna Sacerdos. Si Martialis milititer & Martialis in septimo Epigrammatum, sed quae de Solymis (inquit) uenit perustis, id est combustis Hierosolymis. Nam suo tempore eversa Hierusalem fuit. Quia sub Domiciano Caesare Vespasiani filio, & Titi fratre potissimum floruit. Praefatus autem Cornelius Tacitus de urbe eadem ait. Habet & Iudaea oppidum Hierosolyma gentis caput. Illic immense opulentiae templum, & post pauca Urbem ardua situ, opera molesque firmauerant, quis uel plana satis munirentur. Nam duos colles in immensum editos claudebant muri, per artem obliqui, aut introrsum sinuati, ut latera oppugnantium ad ictus patesceret. Extrema rupis abrupta, & turres ubi mons iuuisset in sexaginta pedes inter deuexa in centenos uicenosque attollebantur, mira specie, ac pcul intuentibus pares. Alia intus metra regia circumuicta, conspicuoque fastigio turris An

Papae de mico polis

Interpretatio

*no per...
pro...
p...
rege sub...
rege 3*

thonia, de qua ultimo lib. dicitur. Subdit idem autor. ^{quasi} Templū in modum arcis proprii muri labore & opera, ante alias ipse porticus quis templum ambiēbatur egregium propugnaculum fons perennis aquæ, caua ^{quasi} ti sub tera montes, & piscine. cisternæq; seruandis imbribus. Porro Hierosolyma ut autores nostri habent, & in primis testatur Hieronymus, a Salomone qui au Hierony. ream eam reddidit appellata est (sicut a patre eius primū Hierusalem est dicta) ut non iniuria de ea Salomō dicere potuit, quod moriens (ut est apud Suetonium) Suetonius Octavianus Cæsar dixisse fertur. Urbem Romam se se reperisse lateritiam, sed relinquere marmoream. Dicimus autem Hierosolyme arx, ut Solyme arx, Athenæ arx, quin & Hierosolyma orx. Sic & Hierosolyma me, numero singulari, apud probatissimos tamen auctores Hierosolyma orx, legitur.

¶ De prima sub Salomone templi ædificatione, & uariæ in eam rem & admirabiles sæcularium scriptorū sententiæ.

¶ Caplm Tertium.

N hac urbe regnante sanctissimo rege David, multisq; ornato uictorijs uiro, domitis insuper circumquaq; gentibus, singulari sua (qua deum colebat) pietate, cedrinas aedes sese habitare cōsiderans, ac domini arcam uilibus stare sub pellibus, templū domino deo ædificare destinauit. Verū p Nathan pphetam a domino phibitus est. Quia ob multa quæ gesserat bella, uir esset multo hostiū pollutus san

B iiij

guine. uerz id operis filio eius, qui post eum regnatus
 rus esset referuari. Moriturus igitur David, & Salo-
 mone in regno confirmato, inter cetera saluberrima
 quæ filium ante ultimū uale admonuit, ædificandi do-
 mino templum negotia mandat, ostendens ædificatio-
 nis dispositionem & figuram. Mortuo igitur David,
 idem filius eius ex Bersabeæ Salomon foelicissime re-
 gnat, omnium q̄ ante eum fuerunt regum & opulens-
 tissimus, & sapientissimus, familiari sibi diuinitatis in-
 stinctu patrisq̄ monitu, qui maxima auri argenti æris
 & ferri pōdera uimq̄ gemmarū, in hoc opus iam olim
 congesserat. Quarto itaq̄ regni sui anno, in Hieroso-
 lymis maximo & incredibile sumptu, ambitiosissime tē-
 plum uero Deo orsus est ædificare, cōsummauitq̄ an-
 nis octo, admirabili pompa, pulcherrimo cerimoniaꝝ
 ordine, & maximo holocaustoꝝ sacrificio dedicabat,
 die decima mensis septimi, qui apud nos October ap-
 pellatur. Hæc autem eadem dies & antea per legem
 erat statuta solennis, ita ut in ea tabernaculum omne
 p̄ singulos annos maioribus hostijs expiari deberet.
 Collis autem in quo templū extructum ē, Morin seu
 Moria ī sacris appellatur libris. Quem aliqui lucidū,
 nonnulli uisionis, teste Hieronymo inuert erunt. Et
 area Orne Hiebusi fuit, ut παραληγομένων liber testis
 monio ē, in qua obsequētissimus Deo p̄iarcha Abra-
 am filium suum Isaac parauerat immolare. Qui idcir-
 co illuminans interpretatur, & lucens eodem autore
 Hiero. quia ibi est Badir, hoc est oraculū Dei, & lex,
 & spūs, q̄ docet homines ueritatē, & p̄phetas inspirat.

*Quoniam periculis
 domus sapientie p̄p̄
 p̄p̄*

*Quoniam periculis
 domus sapientie p̄p̄
 p̄p̄*

*Quoniam periculis
 domus sapientie p̄p̄
 p̄p̄*

*Quoniam periculis
 domus sapientie p̄p̄
 p̄p̄*

^{in p[ro]p[ri]o cap[itu]lo d[omi]ni}
 Huius sane templi incredibilem fabricam, quo modo
 scilicet sanctasanc^utor^u porrecta fuerunt in orientem,
 ceter^u autem aris, auri, ^ugemmar^u, & uniuersam tabu^l
 lato^{rum} fabricam, qua^e humanum sensum exuperare uis
 dentur, longitudinem in super, latitudinem, & altitudiⁿ
 dinē, moles ingentes columnar^u, ex multis tertij Re^g
 gum capitulis, παραληπομένων, & octauo antiquitatum
 Iosephi libro, solide poterit diligens lector cognosces
 re, qua^e huic operi inferenda breuitati consulturo mis
 nime uisa sunt. Sed ethnicor^u sententias, quas in hanc
 rem legisse potui, audiamus, Eupolemus apud Eusebi Eupolem^{us}
 um Pamphili in Euangelica preparatione, post Saui
 lem Dauid regnasse perhibet, a quo Syros & Phoenis
 ces, usq; ad Euphaten domitos fuisse. Idumæos etiam,
 Hammonitas, Moabitas, Itureos, Nabatheos, Nabde
 os, Suronemq; Tyri ac Phoenicis regē bello coactos,
 tributa Iudæis contulisse. Eiq; petenti, locum fuisse di
 uinitus monstratum, ubi templum esset edificandum.
 Angelum enim uidisse in eo loco stantem, ubi altare
 postea conditum fuit, cui angelo nomen Dynachaan
 fuisse, a quo non fuisse permissum Dauid (quoniā san
 guine hominum propter bella qua^e gesserat, contami
 natus erat) templum ædificare, sed q̄ magnam posset
 facere præparationem, ut templum a filio eius facilius
 conderetur. Itaq; comparasse ipsum, aris, argenti, au
 ri, talenta nō pauca, lapides etiam & ligna cypressi at
 q; cedri. Naues enim eum præparasse in Elamis Ara
 bia^e ciuitate, misisseq; in insulam Vrsen, in rubro mari
 positam, auri metallis abundantissimā. Vnde in Iudæ

flunq; est
 eod[em] temp[or]e in
 paradiiso ab una
 p[ar]te mesopotamiae

am innumerabilia pene pondus auri delata fuisse. Reg-
 gnasseque Dauid annis quadraginta, ac ab eo regnum Sa-
 lomoni filio duodecim annos agenti traditum fuisse.
 Imperatumque ut templum edificaret. A quo iam re-
 gnante ad Vaphrem Aegypti regem hoc exemplo li-
 Lre Salo- teras missas. Rex Salomon Vaphri Aegyptio regi
 monis ad amico paterno Salutem. Scias me a deo magno Da-
 Vaphren- uid patris mei regnum accepisse. Cumque mihi pater pra-
 ciperet, templum deo qui coelum & terram creauit, con-
 derem, ut etiam ad te scriberem, praecipit. Scribo igitur
 tur & peto abs te, ut artifices atque fabros ad edificandum
 deo templum, mittere uelis. Ad haec Vaphren sic scri-
 Vaphris psisse. Rex Aegypti Vaphres, regi Salomoni Salutem.
 rnsio ad Sa lectis literis tuis, non paruo affectus gaudio sum, quod pa-
 lomnem. tri tuo optimo uiro, & diuinitus probato, in regnum
 successisti. Ad edificandum autem templum Dei inter
 fabros atque magistros, octoginta milia hominum ad te
 destinaui. Dabis igitur operam, ut ordine uiuant, & re-
 bus necessarijs non careant, temploque dei condito, in-
 columes ad nos redeant. Tyrio quoque regi scriptum
 Lre Salo- fuisse, hoc modo. Rex Salomon Saroni Tyri. Sidonis
 monis ad atque Phoenicie regi, amico paterno, Salutem. Scias me
 Saronem a Deo magno Dauid patris mei regnum accepisse,
 cumque mihi pater praeciperet, templum Deo qui coelum
 & terram creauit, condere, ut etiam ad te scribere prece-
 pit. Scribo igitur & peto abs te, ut artifices atque fabros,
 ad edificandum templum dei, mittere uelis. Ad haec quo-
 Lre Suro- que Saronem sic rescripsisse. Saron Tyri Sidonis &
 nis ad Salo- Phoenicie rex, Salomoni salutem. Lectis literis tuis, gra-

tias egi deo, q̄ tibi regnum patris tradidit. Et qm̄ scri-
bis fabros ministrosq; ad condendum templū dei tibi
esse mittendos. Misi ad te hominū milia octoginta, &
architectū hominē Tyrium ex matre Iudæa, uirū in re-
bus architecture mirabilē. Curabis igitur ut rebus ne-
cessarijs non egeant, & templo dei condito ad nos re-
deant. Scripsit aut̄ Salomon in Galilæam, & Samariā,
& ad Moabitas inq; & Hammonitas, & Galalideos,
ut frumenta & uinū. centum & sexaginta milibus ho-
minū diligenter subministrarent. Oleum autem a Iu-
dæa eis præbebatur. Ligna igitur primū quæ a patre
ipsius in monte Libano cæsa iacebant, p̄ mare in Iop-
pen ac inde in Hierosolymā duxisse, incœpisseq; tem-
plum dei ædificare, annos quatuordecim natum, po-
pulosq; prædictos iugiter in ope fuisse, & præter fru-
mentū & uinum cætera necessaria sunt a Iudæis p̄ sin-
gulas tribus, singulis mēsibus ministrata, fundatumq;
templū longitudinis cubitorū. lx. & altitudinis similr,
fundamentorū latitudinem. x. cubitorū fuisse. Sic em̄
Nathan dei prophetam iussisse, ædificatumq; templū
totum undique a pauimento usque ad tectum deaura-
tum, & tectum laquearijs factū aureis, & tegulis æne-
is deforis contectum. Duasq; columnas æreas altitu-
dine æquales templo, decem cubitos in circūitu con-
tinentes auro deauratas soliditate unius digiti, alte-
ram a dexteris, alteram a sinistris templi statuisse.
Candelabra quoque aurea talentorum singula de-
cem, ad exemplar eorum quæ a Moyse in tabernac-
ulo facta erant fecisse, & alia a dexteris alia a sinis

stris templi posuisse. Lucernas autem aureas sexaginta septem in unoquoque candelabro factas. Et fornicem maximam ad borealem templi partem ædificasse, quæ quadraginta octo æneis columnis sustentabatur, fecisse etiam labrum uiginti cubitorum longitudinis, latitudinis similiter, profunditatis autem cubitorum quinque. gradus quoque quasi coronis circumductos construxisse, ut sacerdotes adire, ac pedes ac manus lauare possent. Posuisseque ad dextram partem altaris, iuxta quorbasm basim fecisse duorum altitudinis cubitorum, ut in ea restaret, quo facilius ab uniuerso populo uideretur. Altareque fecisse duodecim cubitorum altitudinis. Et cathenas tanquam retia super omnem templi altitudinem uiginti cubitis, instrumentis quibusdam extendisse, a quibus quadraginta tintinnabula ærea dependebant. Hoc factum fuisse, ne aues supra templum sederent, neque nidus in laquearibus eius facerent, ut templum foret ab omni immunditia incontaminatum. Hierusalem quoque urbem, muris, turribus, ac foueis, ab eo fuisse circumductam. Regiam quoque sibi ædificasse, quæ *ιερόν* Salomonis. i. latinæ Salomonis ædes fuit appellata. Vnde corrupto postea uocabulo urbem Hierusalem uocatam fuisse, & *ιεροσόλυμα*, græce appellari. Quibus factis, sacrificium deo mille bouum in Silo fecisse, & tabernaculum, altareque simul, & uasa omnia a Moyse facta, inde in Hierosolymam ad templum dei transtulisse, arcam similiter & candelabrum, & mensam, cæteraque omnia, Deoque holocausta fecisse duo milia ouium, & tria milia quinquagintaque uitulorum. Totum autem aurum

quod in templo, columnis, cæterisque omnibus uasis fuit consumptum, quadragies sexies centena milia fuisse. Argenti uero ad clauos, & alia instrumenta, mille ducenta triginta duo milia, æris uero in columnis, fornicibus, ac cæteris. talenta decem & octo milia & quinquaginta. Misissetque omnes in regiones suas, Phœnices simul atque Aegyptios, decem auri talentis singulis datis. Talentum autem dico (inquit) quod siclum appellat. Et Aegyptiorum quidem regi oleum & mel in magna quantitate misisse. Suorum autem columnam auream, quæ Tyri in templo Iouis conspicitur, unde & ille simulachrum filiae fecisse dicitur, quod in aurea columna imposuit. Mille quoque scuta facta fuisse a Salomone aurea confirmat. Vixissetque (ait) annos quinquagintaduos, & regnasset quadraginta. Aristeas autem (cuius supra me Ariste minimus) hoc modo de templo scribit. Templum (inquit) ad ortum respicit, posteriora eius ad uesperam tendunt, lapidibus autem ornatissime pavementum templi constratum est, & aqua sæpius in templum mittitur, ut a sanguine detergat. Multa enim animalium milia in solennitatibus offeruntur. fons quoque copiosissime, ac iugiter in templo ipso scaturit, ex quo magna uis aquarum per cloacas plumbo consolidatas defluit. Sed de templo loquitur Aristeas, quod sub Zorobabel & Neemia restauratum, postea referemus. Hactenus de templi ædificatione, & Salomonis regno, quod ethnicorum scripta testentur, iuxta Iosephi & Eusebii sententiam dicta sunt. Ab exordio igitur mundi in hanc usque templi sub Salomone consummationem, iuxta diuini Hiero-

ronymi & Eusebij supputationē. colligitur omne tēpus quatuor milium centum & quadraginta nouem annorū. A generali uero sub Noe diluuiō, mille nongentorū ac uigintiseptem annorū. A Moysē uero & egressu Israelis ex Aegypto quadringētorū octoginta annorū, ut regnorū liber tertius, diligentius relegēti testimonio esse poterit.

¶ Quomodo mortuo Salomone, & ob eius peccatum regno diuiso, Rex Aegypti Sufach primus templum spoliando polluit, & quomodo a ceteris scriptoribus idem rex Sesostris appellatur, ac de magnis eius rebus gestis.

¶ Caplm. III.

Ortuo deinde cum iam annos quadraginta foelicissime regnasset Salomone. oritur ob ingētia Salomonis in deum peccata, miserabilis ingēte Iudeorū seditio. Spreto em̄ a Roboam nato Salomonis seniorū consilio, lasciuientiumq; iuueniliter iuuenum sententiam sequuto, prepotens illud & populosum. bifariam diuiditur regnum, ita ut in Samaria decem tribubus regnaret Hieroboā, ab Aegypto reuersus quo confugerat, quia cum ei ab Achia propheta domini pauloante Salomonis mortem de regno decem tribuum esset prænunciatum, & ob id inflaretur superbia, hortaturq; ut deficeret a Salomone populum, ad pœnam perduellionis perquiri a rege iussus fuerat. Roboam autem Salomonis filius duabus tm̄ tribubus, Iudæ & Beniamin, quæ regnum Iuda dicebātur, in Hierosolymis regnauit, ubi & magna

pars Leuiticæ tribus permanebat. Porro Roboam de
 cem tribubus ob defectionem bellum moturus, cen-
 tum & octoginta milia lectissimorū contraxerat miliz-
 tum, sed p̄ prophetam Semeiam a domino coercitus,
 arma iussus deposuit. Idem uero cum populo sibi sub-
 iecto, relicto ueri dei cultu, in externos peregrinosq̄
 gentiū mores degenerat, extructis passim idolorū al-
 taribus, in qbus thura sacrificantes, accenderunt. Eui-
 ratos insup̄ iuxta spurcissimū ritum, Berecynthiæ ma-
 tri deorū sacerdotes rex impius constituit. Quo factū
 est, ut quinto eius regni anno, potentissimū ea tempe-
 state Aegypti regem Susach, dñs aduersus eū susci-
 taret, q̄ magno & numeroso exercitu Iudæam ingres-
 sus, contra Roboam dimicās, uictor ex arbitrio suo, ei-
 dem pacis leges imponit. Qui tamē post ic̄ta fœdera
 datāq̄ pacē hierosolymā ingressus, tēplum illd̄ splēdi-
 dum, domūq̄ regiam primus ex gētibus impie spoliās
 p̄fanauit. Thesauros templi & regiae domus, ac scuta
 aurea quæ immēsi rex Salomon pretij fecerat, diripi-
 ens. Hūc Susach Plynius, Herodotus, & Lucanus cæ Plynius
 teriq̄ scriptores Sesostrim appellāt. Plynius em̄ in Se-
 xto natu. hist. dicit, eū conatū fuisse, nauigabilē alueū
 ex rubro mari in Nilū, pducere, q̄ pte ad Pelusiū decur-
 rit, septuaginta duorū miliū in uallo. Herodotus uero Herod̄
 lib. hist. ij. ait, De Sesostris Aegyptiorū rege se ml̄ta in
 ægypto a Vulcani sacerdotib⁹ mēorabilia audiuisse.
 Hūc. n. dicebāt primū lōgis nauibus ex Arabici maris
 sinu pfectū, rubri maris accolas in suā ptatē redegisse.
 Dein reuersū i ægyptū, coactōq̄ igētī exercitu, p̄ tras

perrexisse, omnesque gentes, ut in quibus incidere subegisse. In regionibus autem eorum, quos bellaces libertatisque studiosas reperit. Cippos statuebat inscriptos literis sui nominis, & patriæ, & quæ referrent ipsum illos uel subegisse. Quarum uero urbes sine uel resistentiæque cœpisset, his Cippos inscripsit his litteris, quas scripserat eis gentibus, quæ uiriles extiterant cum mulierum genitalibus. Planum facere uolens, illos nequaquam uirum
Herodotus Herodotus extitisse. Refert præterea eodem loco Herodotus, Phœnices, & Syros, qui sunt in Palæstina (Iudeos procul dubio significans) circūcisionem didicisse. Dicit namque Aegyptios, Colchos, & Aethiopes ab initio statim putreda circūcidere, quæ sane res ab Hebræis cum in Aegypto morarentur hi populi didicere. Tradunt hunc Sesostrim scriptores cæteri, ab Aegypto cum uictore exercitu ad Hispanos penetrasse, quod Lucanus decimus
Lucanus suæ Pharsalicæ innuit, dicens.

Venit ad occasum mundi que extrema Sesostris.

Et Pharios currus regum ceruicibus ægit.

Hoc est, in triumphantis modum captiuos reges duxit cathenatos, ante currus Pharios, id est Aegyptios, ut quasi currus triumphales trahere uiderentur. Hactenus de prima templi profanatione hæc dicta sint.

¶ De auersione Israelis a dei cultu, ad uitulos aureos, per Hieroboam regem. Et quomodo foeda colendi uitulos, penitus apud Iudæos ab Apis Aegyptiorum deo emanauit, quibus hic Apis fuerit multorum sententiæ, ac duarum tribuum & dimidiarum, in Assyrios translatione, institutioneque Olympiarum. ¶ Caplm. V.

Erum antequam captiuitatem & euer-
 sionem, quæ sub Chaldæis facta est, at-
 tingamus, uidetur operæpretium decē
 tribuum in Assyrios trāslationē sum-
 matim perstringere. Qñ ambo regna ob magnitudinē
 flagitiorū dignas dño p. pphetas cōminante pœnas de-
 dere. Hieroboā igit filius Nabath de tribu Effraim &
 Ioseph, decē tribubus in Samaria, quæ (ut diximus) re-
 gnū Israel dicebant, impauit. Hic regnū adeptus ani-
 mo reuoluit, si populus, ut solebat, ter in anno Hiero-
 solymā ascenderet, templi maiestate, ordine cerimo-
 niarū, & totius diuini cultus pulchritudine conspecta-
 fore, ut se trucidato, ad Roboam Salomonis filium re-
 uerteretur, fecit igitur & ipse in decē tribubus, taber-
 naculum, non dei, sed idolorū. Aureos em̄ (ut populū
 auerteret a cultu dei) uitulos in Dan & Bethel collo-
 cavit, aras sacerdotescq; instituens. Hunc spurcissimū
 in populo Hebræorū colendi uitulos ritum ab Egy-
 ptijs didicere, qui Apim deum ipsorū in uitulo uene-
 rātur. Nam teste Plynio in octauo naturalis historiæ. Plynio.
 Bos insignis ex improuiso illis apparet, quē certo tē-
 pore detinēt, & adorāt. Solinus etiā in mltis de eodē, Solinus
 hæc in Collectaneis refert. Inter om̄ia quæ Aegyptus
 habet digna memoratu, præcipue bouē mirantē, Apim
 uocant. Hunc instar colunt numinis, insignē albæ no-
 tæ macula, quæ dextro eius lateri ingenita, corniculā-
 tis lunæ refert faciem. Herodotus uero libro historiæ Hero-
 rum tertio ait. Apim illum quem Græci *Ἐπιφορ* ap-
 dotus. pellant. Longo temporis interuallo apparere solitū,

aiuntq; Aegyptij euacca genitum, quæ nullum aliis
 foetum concipere possit, sed fulgure ictam concipere
 Heroz ex eo Apim, pergit Herodotus, hic uitululus qui appel
 lotus. lat Apis. huiusmodi habet signa, toto corpore est nis
 ger, in fronte habes candorem figuræ quadratæ, in ter
 go effigiem aquilæ, quem adductum ad se cum in fes
 more uulnerasset rex Cambyfes, qui primus ex Perfa
 rum regibus subiugauit Aegyptum, dicebat. Dignus
 sane Aegyptijs deus, uanissimam eoz subsannans su
 perstitionem. Ac plura de eo & ipse quidem Herodo
 tus, ac alij magni tradiderunt auctores. Quo modo eti
 am Osirim quem in serpente colunt, Apim credunt
 Cicero. Aegyptij. Quia (teste Cice. in. iij. de nat. deoz) oë fe
 re genus bestiarz Aegyptij cõsecrauerūt. Quod & le
 Iuuenal pidissime Iuuenal tetigit, in saty. ad Volusium cū ait.
 Quis nescit Volusi bithynice qualia demens,
 Aegyptus portenta colat: crocodilon adorat
 Pars hæc, illa pauet saturã serpentibus ibim. Et post
 Oppida tota canē uenerant, nemo Dianã. (pauca.
 Porrum, ut cepe nefas uiolare, ac frãgere morsu.
 O sc̃tãs gentes, qbus hæc nascunt in hortis Numina,
 Virgil. & cætera multa. Virgilius etiam in octauo Aeneidos
 eos deridens ait, suo more, quasi Iuno & Minerua po
 tius monstra q̃ dij sint.
 Omnigenumq; deum monstra, & Iatrator Anubis,
 Contra Neptunum, Venerem, contraq; Mineruam.
 Nam & Anubim in cane uenerantur, Iouem in aries
 te, qui Hammon appellatur. i. arenosus. Solem in Osi
 ri serpentis effigie, Eundem postea in Apide (ut dixi

mus) titulo. A pis iste postea Serapis, id est sepulchrū
Apis, quasi σογός Apis' uocatus est, ut diuus Aug⁹ in
decimooctauo de Ciui. dei. ex Varronis meminit sen
tētia. Ideo Cice. in. iij. de natu. deorū de pluralitate dis. Cicero.

purās deorū, introductum ab eo Balbum dicētē facit.

Quid dicis si dij sūt, quos colimus, & accepimus? Cur
non in eodem genere Serapim Ibiq; numeremus? &
plura reliqua. Huius Serapis ingēs templū apud Ales

xandriam fuit, ut Macrobius meminit in saturnalibus Macro.
dicens. A egypto adiacet ciuitas quæ conditorē Ales

xandrū Macedonē gloriatur, Serapim atq; Isim cultu
per e attonite ueneratiōis obseruat, omnē tñ illam ue
nerationē Soli se sub illius nomine testat impendere.

Quāuis ad physicam rōnē more suo stoicando Macro
bius, omia ista referre conēt. Durauitq; nefandissimus

eius cultus, & tēplū hoc, ad pijsimi & orthodoxi prin
cipis Theodosij maioris annū octauū. Tunc em apud

Alexandriā tēpla idolorū destructa scribunt. In qbus
Serapis huius antiq̄ssimū & notissimū templū, & mas

ximū simulachrū, qd' q̄si quedā colūna (ut ait Hiero.)
ruentē sustentabat idolatriā, religiosissimi impatoris sū

ma in deū gratulatiōe subuersum ē, ut in ult. Eccliaft.
histo. lib. descriptū legimus. De tēplo aut hoc Serapis

aut Serapidis, qd' Serapiū scriptores uocāt. An. Mar
cel. scribit ingens. Int̄ que eminet Serapiū, qd' licet mi

nuat exilitate uerborū, arrijs tñ, colūnarijs āplissimis,
spirātibus signorū signētis, & reliq; operū m'itudine,

ita ē ornatū, ut post Capitoliū quo se uenerabil' Roma
in g'nū attollit, nihil in orbe itaq; ambitiosius cernat.

Anne
us Mar
cellinus

sub. p. in egypto

*De templo Serapis
quod dicitur in
Alexandria
quod dicitur in
Alexandria
quod dicitur in
Alexandria*

^{de hoc} Hucusq; de Apide Egyptior; deo, unde nefandus Iu-
 daeis mos inoleuit vitulos adorandi. ¶ Hieroboam ue-
 ro sceleratus, & in impietate persistens, dum in altari
 quod vitulis in Bethel extruxerat, sacrificaret. mitti-
 tur ad eū propheta domini, qui diuino admonitus spi-
 ritū altari ruinam minabatur. Nasciturq; domui Da-
 uid filium Iosiam nomine prænunciat, qui sacrilegor;
 ossa sacerdotū, ex imis eruta sepulchris, in eo sit com-
 busturus. Et dum continuo altare ipsum ingens & ro-
 bustum diuina uirtute scinderetur, effundereturq; ob-
 latio. Obduratus tamē & pertinax, in sacrilego rex cul-
 tu, extensa manu, sanctum domini uatem apprehendi
 iussit. Arescit illico cum brachio manus. Tunc demū
 timens orat, ut propheta pro se dominum deprecetur.
 Quo orante, manus brachiumq; restituntur, nec tamē
 emendatior factus, minabunda p. pphetam Achil-
 am accepta sententia, se cum omni generatiōe domo
 q; delendum, cum duobus & uiginti regnasset annis,
 deuotam Sathane animā reddidit. ¶ Succedūt ei in re-
 gno pari impietate reges plimi, per annos fere ducen-
 tos & uiginti, usq; ad Phacee filium Romelie, qui un-
 deuicesimus in Israel regnauit. In huius regni exordio
 Teglatphalassur rex Assyrior; magnam partem po-
 puli Iudæor; in Assyrios transtulit. Vastans em̄ oēm
 trans Iordanem regionem, duas tribus & dimidiam ui-
 ctor secum abduxit. Et hoc captiuitatis decem tribuū
 fuit initiū. ¶ Hoc item tempore prima apud Græcos
 Olym- Olympias instituta scribitur, quæ quinquennio com-
 plebatur, quattuor annis in medio expletis. A quo tē-

pore græca de temporibus historia uera creditur. Nā ante hoc ut cuiquam uisum est, diuersas sententias putulerunt. Remus item & Romulus Romam imperij conditores ex Marte & Rhea Illia nascuntur. Remus Romulus

¶ De translatione totius regni Israel, per Assyrios intra montes Medorū (quos Caspios uocant) & qui sint hi montes. Et de Salmanassar & Sennacherib regibus, an unus uel diuersi fuerint. Caplm. VI.

Dixit annos deinde nouem & triginta, q̄ Osee regis Isrl' nonus fuit, & Achas regis Iudæ undecimus, totius regni Israel. i. aliarū tribuum gētis Iudæ, quæ in parte erant Samariæ, subsequuta captiuitas est, uictæ a Salmanassar Assyriorū rege, quæ Salmanassar nonnulli eundem Sennacherib fuisse cōtendunt, trās- nassar. latēq; sunt intra mōtes Medorū, quos autores Caspi- Senna- os uocant. qui (teste Seruio super sexto Aeneidos) si charib nes sunt regni Assyriorū, septētrionem uersus, suntq; Caspij in Asia boreales maiori Armeniæ cōtermini, ubi por mōtes ta sunt Caspiæ, quæ sunt uia quædam eosdem interse Portæ cans montes, & quæ ut Solinus ait itinere manufacto Caspiæ panduntur, longo octo milibus passuum, nam latituz Solinus do uix est plastro pmeabilis. De Salmanassar uero an idem fuerit, quem Sennacharib appellant, animad- uertendum reor, quod Hieronymus noster lib. x. com- mentariorū in Esaiam ait. Legi in cuiusdam commen- tarijs, ingens eundem esse Sennacharib & Salmanas- sar, qui & Samariā cepit, quod omnino falsum est. Sa D

era enim narrat historia. Primū Phul regem Assyriorū sub Manaem rege Israel, uastasse decem tribus. Secundū Teglatphalassur sub Phaceæ filio Romelie rege Israel uenisse Samariam. Tertium Salmanassar sub Osee rege Israel totam uastasse Samariam. Quartum fuisse Sergon qui expugnauit Azotum. Quintū esse Raddon qui post trālatum Israel, Samaritanos in terram Iudæam custodes miserit. Sextum Sennacharib, qui sub Ezechia rege Iudæe capta Lachis & cæteris Iudæe urbibus obsederit Hierusalem. Alij autem unum eundemq; multis putant nominibus appellari. Hucusq; Hieronymus. Neq; huic ultimæ assertiōi temporis potest obuiare prolixitas. Nam & intra quadraginta annos, & duæ tribus & dimidia sub Teglatphalassur translatae sunt, & ut diximus, ultima aliæq; tribuū sub Salmanassar est subsequuta captiuitas. Fuisse autē circiter hæc tempora potentissimū Arabum & Assyriorum regem Sennacharib. Cuius una nocte iuxta Hierusalem, centum octogintaquinq; milia exercitus Assyrii pestilentia corruerunt, ut plenissime narrat Berofus Chaldaicæ scriptor historiae. Huius etiam Herodotus secundo libro historiae suae meminit dicens, Sennacharib uero Assyriorum Arabumq; rex cum magnis copijs inuasit Aegyptum, & cū nolissent Aegyptij opitulari sacerdoti Vulcani, qui tunc apud eos regnauit nomine Sechom, sacerdotem consilij inopem in coenaculum se contulisse, ibiq; apud simulachrū cōplorasse, eiq; inter lamentationem irrepisse somnum.

Berofus
Herodo.

Et inter quietem uisum astare deum exhortantem, nihil eum molesti passurum, si copijs Arabum obuiam iret, se enim ei auxiliarios missurum. His insomnijs fretum sacerdotem, sumptis Aegyptiorum his qui se qui se uellent, castra in Pelusio posuit. (hac enim intraditur Aegyptus) Nec eum fuisse quēpiam bellatorum sequutum, sed institores operarios & forenses homines. Et cum eo peruenissent, nocte effusam ipsis hostibus uim agrestium murium, qui illorum, tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas obderunt. Ita ut postero die hostes armis exuti, fugam fecerint, multis amissis. Hactenus de regibus istis siue unus seu plurimi fuerint, & ex sacris literis & gentilium monumentis sint dicta. ¶ Considerandum preterea amplissimum illud Assyriorum imperium & monarchiam ante hæc tempora, sub Sardanapalo ultimo Assyriorum rege fuisse deletam, translataque in Medos, ab Arbace Medorum præfecto. Seruat tamen sacra historia modum suum, & unum pro altero regnum appellat. Verum tamen est, quod non parua potentia Reges Assyriorum permanserunt, post ereptam ab eis orientis monarchiam. Sane populata decem tribunum tera, ex diuersis gentibus iubet commigrare colonos in teram rex Assyrius, quos Græci Samaritas, id est pastores. Iudæi Iacobitas, id est Supplantatores appellabant, Qui idolis suis secum aduectis, terram colerent. ¶ Mittit in eos ultio diuina leones, quibus passim interficiebantur.

Quæ cum rex accepisset idcirco cōtingere, quia legitima Dei teræ coloni eius ignorarent. Remisit ad eos illico, ex gente captiua sacerdotē una cum lege Moy si. id est πεντατεύχῳ antiquioribus literis conscripto. Quare legitima Dei Israel, simul & circūcisionem suscipientes, idolis suis nō minus in excelsis sacrificabāt.

Samaria

Ab his igitur hæc tera Samaria dicta primum est, similiter & ciuitas metropolis eius eodem est appellata nomine, quæ post ab Herode græce σεβαστη, id est Augusta nominata est. Etsi frequenter ante hanc uastationem regnum illud Samaria, a sacra sit appellatum historia, per anticipatiōem accipiendum est, quæ non modo apud seculi autores, uerū & ecclesiasticos frequēs est.

Hierony.

Sic beatus Hieronymus Ezechielem in latinum conuertens, ciuitatem Aegypti ipsius prophetae temporibus, non appellatam Alexandriam, transtulit. non quod Ezechielis tempore Alexandria fuerit, sed postea cum Hieronymus transferret Alexandria nominabat. Sic

Virgilius.

Virgilius primo Aeneidos, Lauinaque uenit litora, de Aenea loquens, non quod eo tempore quando Aeneas uenit in Latium, Lauina dicerentur, sed quæ postea Lauina nunc upata sunt. Hæc idcirco fiunt (eodē teste Hieronymo, nono in Ezechielem libro) ut manifestior locus fiat lectoris intelligentiæ. Hæc de decem tribuum captiuitate dicta sint hactenus. Nunc uero ad regni Iudæ, regie simul urbis, & templi illius euersionem properemus. Prius tamen indignam Iosia regis necem describentes.

¶ De morte Iosia regis, & uaria filiorum suorum ac ne

potum fortuna, templiq; & ciuitatis sub Chaldæis ex-
cidio, & captiui populi in Babylonem traductione.

¶ Caplm. VII.

Hinc post annos circiter centum, tres & triginta. Cum Iosias idolorum quibus to Iosias.
ta infecta Iudæa fuerat uindicacissimus
rex Iuda regnasset, scelerati patris ius-
tissimus filius, a rege Nechaone Aegypti, cum q; bel-
lo congressus est occiditur dum uiam ei per Iudæam
aduersus Assyriorum regem ualido exercitu properan-
tem negauisset. Cuius indignam necem, etsi omnis Iu-
da deplanxit, Hieremias tamen qui tertio decimo eius Hieremi.
anno, iam iuuenis incoeperat pphetare, sacro suo car-
mine sil & futuram breui ciuitatis suae ruinam, q;druplici
planxit alphabeto. Quo carminis genere (quod Græ-
ci *ῥήματα* appellant) Simonides poeta lyricus primum Threnos
apud Græcos usus est, qui annis quadraginta Iosiae mor Simonides
tem antecessit. Et dici potest latinæ lamētum, uel plā-
ctus. Estq; genus metri quod in clarorum hominum fu-
neribus decantabatur. Confosso igitur Aegyptio mu-
rone iustissimo rege, Ioachas qui & Sellum dictus est
secundogenitum filium eius populo teræ regem appellauit.
Qui ut *παράκλητος* liber testimonio est, a rege Aegy-
pti amotus & uinctus est. Nam ut Iosephus autor est, Iosephus.
Rex Aegyptiorum dum fuisset a pugna reuersus, euo-
cauit Ioachas ad semetipsum de ciuitate Syriae, quae di-
citur Emioth, quo cum uenisset. repente eum uinxit, &
seniori eius fratri, ex eodem patre progenito nomine
Eliachim tradidit regnum, nomen ei mutans Ioachim, Ioachim

D iij

eidemq; tributum (centum talenta argenti, & unū aurī) imperauit. Erat hic Ioachim natura nequam, & iniustissimus, neq; deum neq; homines curans. Huius regni anno quarto, mira emergens uirtute Babyloniorū rex Nabuchodonosor, uir natus in concussione terrarum, & terribilis peccatorū ultor a deo missus. Aegyptij Nechaonis imperium subuertere adorsus est, sub quo non modo Aegyptus, uerū omnis Syria tenebatur. Cuius cū Nechaon conatus aduertisset, non expectato Nabuchodonosoris aduentu, spe plenus, & superbia tumēs, aduersus eum infesto tendit exercitu. Ad Euphraten itaq; acerrima pugna cōseritur, uinciturq; Nechaon. Euphratē uero Nabuchodonosor trañciens oēm Syriam ad Pelusium usq; (quo terminus est Aegypti & qua solum inuadi potest) præter Iudæam, in suā redegit potestatem. Deinde anno Ioachim octauo, qui Nabuchodonosor quartus fuit, rex Babylonius magno contra Iudæos exercitu ueniens, aut dimiscaturus, aut sane imperaturus tributa, in Iudæa castrametatus ē, ac prouinciam crudelissime populabatur. Redactisq; in ditionem suam plurimis Iudæorū, partē uasorū templi inuasit, ductis secum inf cæteros uel captiuos uel obsides (ut dicere uelimus) Daniele, Azaria, & Misaele, de semine regio pueris. Territus his Ioachim, & barbari regis efferata uictus potētia, tributa quotannis pendere pollicetur, quæ tribus annis imperata subiit. Verū anno tertio, audiens Aegyptios qui se ad magnum bellum parabant aduersus Babylonios denuo pugnaturus, tributa negauit. Sed spe bellicorū

motum Aegypti deceptus est. Nam pugnare aduer-
 sus Nabuchodonosor Aegyptij minime praesumpse-
 runt. Porro Hieremias, sicut & alij prophetae plures
 Iudae regnum ruiturum, urbemque & templum delenda pre-
 dixerant. Vaticinabaturque quotidie Hieremias, quia
 frustra Aegyptiorum spe tenerentur, sed civitati imp-
 dere, ut vastaretur a rege Babylonis, & rex ipse Ioa-
 chim ab eodem vinceretur. Sed haec nulla dicebat uti-
 litate, quoniam qui crederet inventus est nemo, agente
 hoc in eorum cordibus ob maxima eorum scelera diuina ul-
 tione. Irruentem igitur contra se, horride tempestatis
 instar, cum ingenti exercitu regem Babylonis, sub pa-
 ce & foedere, ut Iosephus ait. Rex Iochim in civitate Iosephus
 suscepit. Sed civitatem ingresso rege Babylonis, bar-
 barica fraude nequaquam fidem seruans, fortissimum
 quemque iuuenem, & bellis aptum, pulchritudineque decorum
 occidit. Trucidato insuper rege Iochim, quem extra
 urbis portas sub ipsis menibus insepultum iussit abijci.
 In illius autem locum filium eius Iochim, qui & dictus est
 Ieconias substituit. Eos autem qui in magistratibus erant co-
 stituti, ad tria usque milia captiuos in Babylonem abdu-
 xit. In quos propheta fuit Ezechiel adhuc pene pu-
 er. Ieconias autem tribus tantum mensibus regnavit, diebus
 decem. Recedenti enim cum exercitu Nabuchod. venit in
 mentem, ne paterne necis memorem Ieconias iunctus Aegy-
 ptijs novas rebelliois turbas excitaret. Misso igitur exer-
 citu (ut ait Iosephus) Ieconiam in Hierosolyma rur- Iosephus.
 sus obsedit. Ille autem quia natura benignus & iustus fu-
 it, Hieremiae auscultavit, ne civitas propter se mala pateret

ref, m̄em sumēs & cognatos, obsides Babyloniorū ducibus tradidit, accepto ab eis iureiurādo, se ciuitatēq; ab eis tutā fore. Sed rex fidefragus ducum suorū post habito iureiurādo impauit, ut oēs etate ualentes iuuenes, sil' & artifices, captiuos ad se adducerent, quorū nūerus decē milīū octīngentorū & trigīntaduorū fuit. Abduxit & ioachīm cū m̄e & amicis. Hęc autē deditio trāsmigratio Iudæ dicit̄. a q̄ nōnulli supputare uident̄ lxx. captiuitatis Iudæ annos, ut postea dīgeremus. Patruū autē ioachīm Iosīæ filiū Sedechiam natura impiū & supbū, imperās ei tributa, regē cōstituit. Hic regni eius anno octauo, Babylonicū a se uolēs excutere iugū, ad Aegyptiorū regē penetrauit, ut ei foedere & societate uinctus, aduersus Babylonicā posset seruitutē repugnare. Quæ res regi Babylonis compta, magnō ille & formidabilī exercitū e Babylone cōtra Iudæam mouit, & obuia quæq; munita prosternens, ad ipsam Hierosolymorū urbem infestissimū admouit exercitū, & quarto iam ab eo arctius obsidef. Rex uero Aegyptius confederatum sibi & amicum Sedechiam a Babylonijs obsessum audiens, ingentes & ipse uires contrahit, magnorū exercitū prouens in Iudæam, eam si posset soluturus obsidionē, q̄ rex amicus & cōfoederatus claudebat. Sed Babylonijs Nabucho, puocari nō ferēs ab Aegypto, Hierosolymorū obsidiōe inmissa, Aegypto furēs & indignās occurrit, eumq; conferto praelio uictū Syria excedere cōpulit. Illudebant pseudo in teā pphetæ sanctissimo Hieremiæ Sedechiā desipientes, ruiturū dicentes pculdubio nūc Chaldæorū

imperium, neque eos rursus contra se pugnatorios. Verum contribules suos qui de provincia sua ad Babylonem commigrassent, cum Dei & templi uasis quae rex impius abstulerat redituros. Sed plenus Deo Hieremias his contraria atque uera per medium urbis ingressus, clamans prophetauit, & dicens male eos facere & perditis, qui regi talia & populo suggererent, quando ab Aegyptiis nullum esset auxiliū (ut puta uictis) expectandum. Nec eum diuinus quo loquebatur spiritus fallere potuit. Victis namque & fugatis Aegyptiis, ad intermissam Hierosolymae obsidionem Nabuchodonosor uictorem reduxit exercitum. Iuxta etiam Ezechielis uaticinium, aduersus miseram & iam iam perituram urbem, obsidionem ordinauit, munitiones adificauit, & aggeres comportauit, deditque contra eam castra & arietes in circuitu posuit. Qua tam arcta & miserabili obsidione, misero rege & infelicissimis ciuibus, morbo squalore & inedia pene consumptis, obstinata adhuc mente, salubre sancti prophetae consilium aspernati sunt. Quo factum est ut undecimo Sedechiae anno, obsidionis uero decimo octauo mense, circa noctis medium urbs miserrima caperetur, hostiumque principes sanctum Deo templum ingressi sunt. Quis cladem illius noctis: quis funera fando
 Explicet: aut lachrymis possit aequare labores?
 Virgilius.
 Urbs antiqua ruit multos dominata per annos.
 Luctus, ubique pavor, & plurima mortis imago.
 Rex uero Sedechias principesque eius & amici, urbe capta per desertum (ut Iosephus ait) ualde tutissimum fu- Iosephus

gierunt. Quod cum a deditiis quibusdam Babylo-
 nis significatum fuisset, persequi eum aggressi sunt.
 Et in hierichontinis interceptum campis, cum uxore
 & liberis ad regem adduxerunt, quem conspectu Na-
 buchodonosor impium & infelicem uocare cepit, &
 iurisiurandi immemorem, eo quod aduersus munificum lar-
 gitorem suum hostiliter egisse uidebatur. Magnus in-
 quiens deus tuam habens odio nequam, te nostro sub-
 iugauit imperio. Et quod tanto regi miserrimum fuit,
 filios eius, & amicos, ipso & ceteris concaptiuis inspi-
 cientibus obtruncauit, ipsi oculos eruens, orbum lu-
 mine. grauemque cathenis uinctum in Babylonem ab-
 duxit. Qua re Hieremiae & Ezechielis qui aduersa si-
 Ezechiel. bi prophetae uidebantur uaticinia uera fuisse com-
 pertum est. Nam iuxta Hieremiam, in Babylonem est
 ductus Sedechias, & iuxta Ezechielis sententiam, Ba-
 bylonem non uidit, quia utroque orbis lumine, caecus
 & uinctus, ad eam ducebatur captiuus. Mittit interea
 Nabuzardan principem rex Nabuchodonosor, ut omnem
 templi preciosam suppellectilem auferens angustissimum
 illud templum cui aliud in toto orbe terrarum comparari non
 poterat, domumque regiam & totius orientis inclytam
 urbem solo aequaret, & incenderet, librosque diuinae le-
 gis flammis exureret quod factum impiissimi regis cru-
 delis minister executus est. Hunc igitur finem regnum
 illud nobile habuit, urbsque euerfa est totius clarissima
 orientis. Templumque exustum est, admirabile, non lu-
 daeis modo sed etiam exteris gentibus uenerabile, in
 cuius aedificatione tot artificum manus tam clara iuge

nia defudarunt, tanta uis æris & auri cōsum
 pta est. Regnatum est autem in Iuda a primo Saul ad
 ultimū Sedechiam per reges unum & uiginti, annis se
 cundum supputationem libri Regum ferme quingen
 tis. Iosephi uero quingentis & quatuordecim, aliq̄t mē
 sibus, & diebus. Tēplū uero a prima eius fundatione,
 q̄dringētis ac. xliij. annis steterat, ut Euseb. & Hiero. Eusebius.
 supputare uidentur. Quo & septima & quadragesima Hierony.
 Olympias teste (iuxta eundē Euseb.) Clemēte celebra Clemens.
 ta ē. Hoc autē regni Iudæ exterminium, urbis uastitas,
 & euersio templi uera Iudæ fuit captiuitas. Cuius ses
 ptuaginta anni tripliciter supputantur. Secundum q̄f
 dam a Iosia Iudæorū regis anno tertio decimo, quē ab
 Aegyptijs interfectum diximus, quo Hieremias ma
 tris in utero sanctificatus, orsus ē prophetare, usq̄ ad
 primū annum Cyri potentissimi Persarū regis, quo ut
 postea dicemus laxata captiuitas ē. Porro scđm alios
 a tertio anno Eliachim, q̄ primū Nabuchoḏ. ut supra
 notauim⁹ Iudæā subegit, usq̄ ad annū. xx. Cyri Persarū
 regis. Tertio a desolatiōe templi urbisq̄ incensiōe &
 euersiōe, usq̄ ad. ij. Darij annū, q̄ templū sub Zoroba
 bel & Esdra extractū, & restauratū ē. Vbi cōsyderan
 dū reor, q̄a remissio captiuitatis Iudæorū, & uenia edi
 ficadi templi sub Cyro exordiū habuit, sed sub Darío
 consummat. Vicine nāq̄ gentes, assiduis incurSIONI
 bus, ædificatiōe tēpli a Cyro pmissā impediēbant, ut
 postea describemus. Et hi sūt sex & .xl. āni q̄bus & in
 euangelio hæc tēpli ædificatio dño saluatori a Iudæis
 obicitur, i. a primo anno Cyri usq̄ ad secundū Darij

sub cuius edicto. consummandæ ædificationis templi
uenia facultasq; concessa est.

¶ De Babylonia quam præpotēs & admirabilis ci-
uitas fuit, deq; eius rege Nabuchodonosor, ac eius fi-
lio ac nepotibus. Et quo pacto Babylonia bis capta
tandem in horrendam diuina comminatione redacta
est solitudinem. ¶ Caplm. VIII. & ultimū.

Ibet hoc loco (uir mihi quidem obser-
uandissime) paulisper a sacrae historie
cursu declinare, & de efferato & potē-
tissimo rege Nabuchodonosor & ur-
be eius Babylonia, quid ī antiquis sit

Babylon
Hierony.

Chaldaea
Lucanus

scriptum historijs, quas ego quidem attigisse potui, in
medium afferre. ¶ Babylon igitur quæ (beato Hiero-
nymo teste) hebraicæ dicitur Babel, interpretaturq; cō-
fusio, eo q; ibi ædificantium turrim. sermo cōfusus sit,
potentissima fuit, ut magnis autoribus referentibus
audiemus. Arx autem illius urbis fuit turris, quæ edi-
ficata post diluuium, in altitudinē dicitur tenere qua-
tuor milia passuum, paulatim de lato in angustias co-
artata, ut pondus imminens facilius a latioribus sustē-
tetur. Describunt autores in ea, templa marmorea, au-
reas statuas, plateas auro lapidibusq; fulgētes, & mul-
ta alia, quæ pene uidentur incredibilia. Hęc Chaldaea
metropolis fuit, & regni sedes, De qua Lucanus pri-
mo Pharsalicæ suæ.

Cunq; superba foret Babylonia spolianda trophæis.
Et adeo fuit nobilis (ut postea referemus) ut Chaldaea

am totam & Mesopotamiam a se Babyloniam appellavit. Hanc omnes Græci & Latini Historici pariter & Poetæ, a Semiramide regina conditam referunt, dicentem Semiramis te in præclaro opere suo Ouidio, libro. iij. Metamor Ovidius. phoseos, ubi dicitur altam coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem. Etsi Iosephus & Danielis liber a Naz Iosephus buchodonosor, conditam referunt. Intelligendum esse Danielis reor, illum hanc ampliasset, & ambitiosissime exornasset. se, ut Constantinopolis a Constantino condita scribitur Constanti tur, non quod eam ipse primus edificauerit, cum a Lacedæmonio Pausania primum condita sit, appellataque Bizantium ut Iustinus in epitomis suis, ceterique tradunt, sed longe maiori eam murorum ambitu cinxisse Constantinum, publicisque & privatis auxisset iuxta augustalem magnificentiam ædificijs. Cõgruit in parte huic sententiæ apud Eusebium Abydemus, qui de Babylone scribens, Omnia (inquit) illa loca aquis contacta fuisse Abydem se dicuntur. Belus autem regionem siccaste perhibetur, & Babyloniam condidisse, quæ menia aquarum illuvione deleta, Nabuchodonosor restituit, quæ remanent ad hæc usque Macedonum tempora. Huius autem muri (teste Strabone in sextodecimo Geographiæ) Strabo ambitum habent trecentorum & octogintaquinque stadiorum, crassitudinem pedum trigintaduorum, altitudinem inter turres. cubitorum quinquagenum, turrium ipsarum sexagenum, viam super menibus tam latam, ut quadrigæ occurrentes, facile prætransire possint. Unde & hæc ex septem spectaculis unum dicitur. Item horti pensiles in figura quadrata, quorum latus quodlibet quatuor est iugerum. Herodotus vero histor. suarum lib. i. Huiusmodi urbs inquit (Babylonem significans) in ingenti planis

tie sita est, forma quadrata, magnitudine quatuorcentis
 centum uicenum stadiorum, In summa quadringentorum &
 octoginta in circumitu quatuor laterum urbis. Tanta est
 inquit Babylonici oppidi magnitudo, quod ita exornatum
 est, ut aliud nullum eorum, quae nos nouimus. Iam primum
 fossa ambit alta atque lata, aquae plena. Deinde murus
 quinquaginta cubitorum crassitudine, ducentorum celsi-
 tudine. Eius per ambitum centum portae stabant aereae
 omnes, cum cardinibus postibusque. Eius autem due sunt pla-
 gae, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui ma-
 gnus, & altus, & celer, ex Armenijs in rubrum mare de-
 currit, in hunc uterque murus lacertos exporrigit, eiusque
 incuruae utrinque ripae, coctilibus lateribus, per materia
 pretexunt. Ipsa urbs plena domibus est, ternarum quater-
 narumque contignationum, secta in uias rectas, & cetera multa
 quae ad longum elegantissime persequitur. Plynii. uero & So-
 linius Chaldaee gentis caput Babyloniam esse (ut supra
 notauimus) dicunt, tam nobile ut propter eam Assyrii, &
 Mesopotamii, in Babyloniae nomen transierint. Et urbs
 est (inquit) lxx. milia passuum circumitu patens, muris cir-
 cūdata, quarum altitudo ducetos pedes ternis digitis ul-
 tra quam mensura nostra altioribus. Interluit Euphrate, Bel
 Iouis templum quem inuentorem syderalis disciplina dicunt.
 Bel. Baal in se habet, & quem in sacris litteris Bel aut Baal appellatum
 legimus. Habuit haec tanta & stupenda ciuitas reges con-
 plures, & reginas quae apud eam regnarent tamen duas, us-
 que ad Nabuchodo. prima eius regina Semiramis fuit,
 quae eam (ut diximus) condidit, decimo natiuitatis Abrae
 anno, Assyrijs post mortem Ninii primi apud eos regis
 impans, de qua prima apud autores conscripta sunt, ut
 apud Herodotum, Iustinum, & Plynium. Fuit & alia apud Assyrios

Plynii
 Solinius

Belus

Bel. Baal

Semiramis

Herodo.
 Iustinus
 Plynii

regina imperans Nitocris nomine, Semiramide, ut ait Nitocris
 Herodotus solertior, cuius gesta magna trāsies ius
 cundū quē cōmenta ē dolū, tantū narrasse sit satis. Su
 pra portas urbis Babylonīe celeberrimas, in loco edi
 to, atq; cōspicuo, sepulchrū sibi construxit, idq; his lris
 inscripsit. Si cui regū Babylonis post me futuroꝝ, fue
 rit pecuniæ penuria, apto sepulchro sumat quantūcū
 q; libuerit, pecunię dūtaxat indigēs, aliq; ne apiat. Hoc
 sepulchrū tādiu fuit imotū, dū regnū puenit ad Dariū.
 Is indignū esse ratus, se neq; uti qppia his portis (ideo
 aut nō utebat q; supra caput trāseuntis mortuus situs
 esset) neq; sumere pecunias repositas, & eas ipm, puo
 cates, reserauit monumentū. In q; non qdem pecunias
 inuenit, sed mortuū & lras ita dicētes. Nisi pecunia es
 ses inexplebil, & turpis lucri auidus, haud aperuisses
 urnas defunctorū. Regū at Babylonis q; ab Herodoto
 describit, in imisso catalago, ad Nabucho. redeamus.
 Huius em ingētes uictorias, & res gestas, nō solum sa
 crae, sed & græce, & barbare, narrāt historię. Polyston
 em ut ē apud Euseb. Pā. & de Hieremia, & Nabucho. Euse. Pā.
 in hūc modū scribit, quod sacris lris plimū conuenire
 uidet. T pibus inqt Ioachim Hierem, pphetauit, q; mis
 sus a deo cū ludæos aureo simulachro cui nomen erat
 Baal sacrificātes, repisset, futurā eis, ppter hoc calamit
 tatē prædixit. Venissetq; Nabuchod. Babylonioꝝ re
 gē, ac Astybare Medoꝝ rege in auxiliū adducto, cen
 tū & lxxx. peditū, eqtum centū & xx. milia, ac decem
 milia curruū, primo Samaritanas oēs urbes, Galileam,
 Scytopolim, & Galitidē euertisse, Deinde Hierosoly
 mā, & ludæoꝝ regē Ioachim. uiuum capisse. Et aurę
 & argentū, æs, cæteraq; omnia, quæ in tēplo fuerunt.

Iosephus

Berofus

arca excepta, & tabul, in Babylonē asportasse. Arca
 em̄ (inqt Hierem.) detinuit, & post aliq Nabuchod'.
 inqt, postq̄ pdicta menia edificare cœpit, grauit̄ egro
 tauit, mortuusq̄ ē post. xliiij. annū regni sui. Iosephus
 uero uernaculus Iudæorū historicus, in. x. antiqtatum
 ait. Porro Nabuchod'. cum uixisset annis. xliij. defun
 ctus ē, uir illustris, & prioribus regibus ualde fœlicior
 Berofus etiā Chaldaicę scriptor historie, ut apud eun
 dē ē Iosephū, sic de eodē ait. Audiēs aut̄ p̄ Nabucho.
 qa satrapa q̄ cōstitutus fuerat ī Aegypto, & locis Sy
 rie & Phœnicis. recessisset ab eo commisit filio Nabu
 cho. iuueni, q̄ndā ptē exercitus, misitq̄ aduersus eū q̄
 ab eius p̄re discesserat, facta dimicatiōe eū uicit, & p̄u
 ciā ex isto principio suo subiugauit impio. Eo siqdem
 contigit, ut p̄ Nabuchodonosor agrotaret, in Baby
 loniā ciuitate, & a uita decederet, qui regnauit annos
 uiginti & unum. Nabuchodonosor autem patris co
 gnita morte, dispositis Aegypti reliquarq̄ prouincia
 rum rebus, datoq̄ amicis negotio, ut Phœnicum, Sy
 roꝝ, & Aegyptioꝝ, reliquarq̄ gentium captiuos, si
 mul & prædam. Babyloniam quam fidelissime defer
 rent. Ipse cum paucis accelerato itinere, per desertum
 Babyloniam uenit, ibiq̄ a uiro quodā optimo regnū
 probe custoditum inueniens, totius paterni regni po
 titus est imperio. Captiuis autem ueniētibus, oppor
 tunissimū habitationis locum ciuitate constituit. De
 hostium uero manubijs, templum Beli, & reliqua ur
 bis, & antiqua ciuitatis loca, ambitiose exornauit. Et
 post pauca, Fecitq̄ hortum suspensibilem, eo q̄ uxor
 eius possessionem regionis propriæ uidere desydera
 ret, que nutrita fuerat in locis Medie. Philostratus in
 tus.

super in Indicis & Phœnicis historijs, toto triennio & decem mensibus, Tyræ eum obsedisse commemorat, ut Ezechiel longa aduersus Tyræ prophetia prædixit Ezechiel rat, sed post euersam Hierosolymā, hoc eū fecisse crediderim. Sed & efferatiōis eius, quam in Daniele descriptam legimus. Megasthenes (teste eodē Iosepho Megasthenes. & Eusebio Pamphili) meminī dicēs Nabuchodonosor Hercules robustiorem fuisse, uniuersamq; Libyæ Iosephus am, cæterāq; Asiam, usq; ad Armenios domuisse, quæ Euseb. Pā. Chaldæi dicunt (inquit) cum in regnum suum redisset, furore diuinitus captum, magna exclamasse uoce. Futuram o Babylonij uobis ego calamitatem prænūcio, quam neq; Belus ille, neq; ulla uis Deorū auertet. Veniet Persa, qui uobis afferet seruitutem. Cyræ Persarū regem designās, ut statim referemus. Mortuo igitur cum tribus & quadraginta annis regnasset Nabuchodonosor, succedit ei filius, qui Euilmerodach uocabatur, de quo scribit Hieremias, q̄ in primo anno regni sui, leuauerit caput Ioachin regis Iudæ, & duxit eū de carcere. Habuitq; (ut Iosephus, ait) inter necessarios amicos, & multa ei dona cōcessit, fecitq; eum in Babylonia inter reges haberi. ¶ Post mortem uero Euilmerodach, qui decem & octo regnauit annis, in regnū patris eius (ut Hieronymus auctor est) filius eius Neuglisar, post quem filius eius Laborsordoch, quo mortuo filius eius Balthasar. regnum tenuit, quem sacra Danielis historia commemorat, non Nabuchodonosor filius, ut imperitiores autumant, morem scripturæ historia sanctæ non intelligentes. patrem pro abauo, aut tritauo, poni. Hic cum grande conuiuium ritu barbarico reginis ac concubinis instruxisset, iussissetq; aurea &

argentea uasa dei afferri, quæ tritauus eius Nabuchonosor de perustis Hierosolymis adduxerat, & quibus ipse usus non fuerat, sed in templo Dei sui consecrauerat Beli) Vidit rex commessabūdus inter pocula scribentem in pariete manum, sermonem incognitum sibi, scilicet MANE. id est numerauit Deus regnum tuum, atq; compleuit. THETEL. id est appendit in statera iudicij sui, & ante te iugulabit gladius, quā natura dissoluet. PHARES. i. Imperium tuum in Medos diuidetur, & Persas. Continuo ciuitas ipsa capta ē Babylon, rex ipse sacrilegus in capta urbe obrunctus. Babylonē autē bis a Persis captā legimus, primo a Cyro, Secundo cum rebellasset, a Dario histaspis, q̄ Cambyse filio Cyri (interfectis q̄ inuaseraunt regnum Magis) successit. ¶ Cyrus itaq; iuxta Esaie uaticiniū, quē dñs aduersus Babylonē suscitauit, regnum Persarum adeptus, cæterisq; domitis p̄ circuitum gentibus, in Babylonios mouit, testeq; Herodoto ac Iustino ad Gindem peruenit amnē, quē cum traicere nō nisi nauibus posset, quidam ex candidis equis, qui sacri apud Persas habentur, petulanter ingressus fluuium transire conabat, sed hunc fluuius uorticibus contorquens, obrutum abripuit. Seneca uero libro tertio de ira, & Iustinus quendam ex militibus regi summe dilectum fuisse aiunt, qui fluminis rapacitate absorptus sit. Rex iratus amicum ulcisci statuit, iurans qui nunc præclarum equitem uorauisset, mox uix tingeret genua mulieris. Nec in peragendo segnior. Nam expeditione in Babylone intermissa, copias suas bifariā diuisit, deinde alueos ad funiculum designauit, cētenos & octogenos utrinq; ad Gindis labra omnino cōuersos, quos

Mane
Thetel

Phares

Esaías

Seneca.
Iustinus

distributis copijs, effodí iussit. Et opus quidē, ut quod a tanta multitudine fieret perficiebatur, tamen in eo faciendo solidam eam æstatem triuerunt. Cyrus ubi Gindem mulctauit, in trecentos & sexaginta riuos ductum, & alterum uer illuxerat, ad Babyloniam ire contendit, Babylonijs eum producto exercitu prestantibus, qui ubi propius urbem promouit, cum eo conflixerunt, prælioq; fugati in oppidum se receperunt. Hi tamen quia Cyrum inquietum uiderant, & cunctas gentes aggredientem, comportauerunt multorum annorum commeatus, ideoq; tunc obsidionem nullius momenti faciebant. Et Cyrus cum iam longo tempore nihil admodum res proficeret, inops consilij fuit. Tandem siue ab alio sibi suggestum fuit, siue ipsi in mentem uenit, sic statuit faciendum. Instructis enim uniuersis copijs, partim qua fluuius urbem ingreditur, partim a tergo qua egreditur, imperauit. ut dum cererent alueum posse transiri, illac urbem inuaderent. Ipse uero cum inutiliori exercitus parte abiit, ad stagnum in quod prioribus solebat temporibus influere Euphrates, anteq; eum Mitocris regina (de qua supra mentionem est) in altum reduxit alueum, aggestis immensi operibus. Eo ubi Cyrus peruenit, que Babyloniorum regina fecerat, apud flumē, & apud stagnum, quod erat palus, eadē ipse fecit. Nam reuocato in paludem flumine, alueum eius uado transibile reddidit. Id tale ubi actum est, Persęque ad ipsum instructi erant, per alueum unde fluuius Euphrates abscesserat, mediorem fere femorem tenus gnauit Babylonem introierit. Quos Babylonij si factum Cyri, aut audissent, aut sensisset, haud dubie contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecisset. Nam obseratis omnibus

quæ ad flumē ferūt portul, cōscensiscq̄ septis, ipsi p̄ri-
 pis stantes, illos p̄gressos ueluti in cauea excepissent.
 Nunc ex inopinato eis Perse astiterunt, & cum capti
 essent, qui media urbis incolebant Babylonij, propter
 eius tamen magnitudinem non sentiebantur (ut fert̄)
 ab his qui circa extrema habitabant. Sed quoniam die
 es festus eis esset, exercendis choreis atq̄ oblectationi-
 bus opera dabatur, donec plane rem animaduernerūt.
 Ita primū capta est Babylon a Cyro potentissimo Per-
 sarū rege, & auunculo eius Dario Astyagis ut nōnul-
 lis placet Medorū regis filio, quem & Græci (ut Hiero-
 ro. ait) Astyagem appellant. Quadrāt hęc Herodoti
 dicta, sacræ Danielis narratiōi, & Iosepho, qui magnū
 (ut superius diximus) conuiuium celebrasse narrant
 Balthasar, imminēte sibi interitu, & urbi captiuitate.
 Triginta post hęc annis a Dario Histaspis hoc modo
 secundo capta est Babylon. Assumpto siquidem post
 cædem Magorū ad regnum Persarū Dario, Babylonij
 rebellauerunt, ad obsidionem quam longissime tole-
 randam, rebus om̄ibus probe comparatis. Darius ad-
 uersus eos contractis omnibus copijs contendit, urbē
 q̄ obsidione cingit. Sed ipsi nihilipendere obsidionē,
 nam conscensis muroꝝ propugnaculis, tripudiare p̄-
 braq̄ ingerere Dario, atq̄ exercitui. Is cum annum &
 septem menses in obsidione consumpsisset, perdolitū
 cuidam ex Persarū principibus est Zopyro. Is de for-
 missima sese mutilatiōe affecit, quippe nares sibi p̄-
 cidit, auriculasq̄, comam deformiter circūtondit, plas-
 gas imposuit, atq̄ ita ad Darium prexit, quem ille in-
 tuens uirū spectatissimū, exiliens e solio exclamauit.
 Quis eum, ob quod facinus mutilasset? Ad eum Zo-

Hierony.
 Herodo.
 Daniel
 Iosephus,

pyrus. Nemo (inquit) o rex præter te cuius est tanta potētia, ita me potuisset afficere, neq̄ alienus hoc q̄s-
piam mihi fecit, sed ipse ego, quod indigne fero Baby-
lonios Persis illudere. Sed si tecū cōmunicassem quæ
eram facturus, tu me non permisisses, nunc memet in
consilium adhibens id feci. Itaq̄ iam Babylonem ca-
piemus, nisi tu tuis parces. Ego enim uti sum ad mu-
ros transfuga fugiam, dicamq̄ ad illos hæc abs te pas-
sum, & ut opinor ex hoc corporis habitu fidem eis fa-
ciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo
die postquam introgressus sum, mille milites quo-
rum amissioe paræ tibi dāni fiat, colloca aduersus por-
tam quæ Semiramidis uocatur. Rursus interiectis se-
ptem diebus, colloca duo milia ad portas quæ dicunt̄
Ninior̄. At tertio uiginti diebus interiectis e regio-
ne portar̄ quæ dicuntur Chaldæor̄, alios statue nu-
mero quatuor milia, dum neq̄ priores neq̄ postero-
res habeant, quo se defendant, præter gladios. Post di-
em uicesimū reliquas copias iube, recta muros undiq̄
subire uia. Ver̄ ad portas quæ Belides & Cyssie dicū-
tur, operam ediderim, committēt enim mihi, cum alia,
tū portar̄ clauēs. Illinc mihi atq̄ Persis curæ erit ope-
ram nauare. Hæc dicens ut turpiter mutulatus erat, tan-
quam uere perfuga ad muros contendit, quē sub ipso
muro conspectum Babylonij, quisnam esset? aut cui-
us rei indigens uenisset, sciscitabantur. Cūq̄ Zopy-
rum se diceret, transfugisseq̄ ad Babylonios, ad magis-
tratus eum ducunt. Ante quos conditionem suā mi-
serans, referebat hæc sua mala a Dario passum, q̄ suas

fisset illi discedere cum exercitu, quoniã spes nulla ur-
 bis expugnande mihi uideretur. Ad uos aut̃ (inquit)
 nunc uenio, ita maximo uobis bono futurus, sicut Da-
 rio & exercitui eius maximo malo. Neq; em̃ q; me ita
 mutilauit impune feret, habente me omnium consilio-
 rum suor̃ exploratos exitus. Babylonij uero uirum
 apud Persas magnum, ita auribus naribusq; truncatũ
 cernentes, sperantesq; uera dicere, & ad se sociũ uenif-
 se, facile inducti sunt, ad permittenda ei quecunq; po-
 stulasset. Iste postulauit copias militum, quas ut accep-
 pit perfecit ea quæ cum Dario composuerat. Siqdem
 decimo die eductis Babylonior̃ copijs, mille Darias
 nos trucidauit. Eum Babylonij aduertentes consen-
 tanea uerbis facta præstare, maiorem in modum lætas-
 bantur, parati omni in re homini parere. Iste interie-
 ctis diebus de qbus erat conuentum, cum delectis Ba-
 bylonior̃ egressus, duo milia Darianor̃ militum in-
 terfecit. Rursus alijs constitutis diebus supersedēs, &
 quatuor milia occidit. Quo tertio opere edito, Zopy-
 rus om̃ia apud Babylonios erat, ita ut dux exercitus,
 & muroꝝ custos declararetur. Postremo ubi e compo-
 sito Darius undiq; muris admouit, imperat Babylo-
 nijs, copias Darij adoriētes muris arcerent. Ipse aper-
 tis Cyssijs atq; Belidibus portis, Persas in urbem intro-
 duxit. Quod factum Babylonior̃ qui uidebant, hi in
 suo qsq; loco permanserunt, donec & ipsi se proditos
 intellexerunt. Ita Babylon iter̃ capta est, qua potitus
 Darius, muros eius circūcidit, & portas omnes amoli-
 tus est, quor̃ Cyrus neutrum fecerat. Ita Esaiæ Hiere-

Esaias
 Hieremias

miæ & Danielis uaticinia, contra Babylonem & eius Danielis
 regem Nabuchodonosor, ac eius pronepotem Baltha
 far sunt expleta. Malleusq; contritus est uniuersæ te
 ræ, & demum iuxta Esaiæ sententiam, in uastam redu
 cta est solitudinem, dicente eodem propheta. Erit Ba Esaias
 bylon illa gloriosa, in regnis inclyta, in supbia Chal
 dæorū sicut subuertit Deus Sodomam & Gomorram,
 non habitabitur in sempiternum, nec ponet ibi tento
 toria Arabs, nec pastores regescent ibi, sed erunt ibi
 bestia, & replebuntur domus eorū draconibus, & ha
 bitabunt ibi strutiones, & pilosi saltabūt ibi, & respō
 debunt ulule in ædibus eius, & syrenæ in delubris uo
 luptatis. Vult propheta sanctus Hieronymo expla Hierony.
 nante. Quia intantum Babylon uastata erit, atq; de
 serta, ut ne ad pascua quidem armentorū, & pecorū uti
 lis sit. Non enim tendet ibi Arabs Sarracenusq; ten
 toria, nec pastores post uestigia gregū fessi labore re
 quiescent, & post longam uariamq; uerborum Esaiæ
 explanationem ait. Tanta erit urbis quondam poten
 tissimæ populatio, ut præ multitudine demonum atq;
 bestiarum, nullus audeat in eam pastorum, id ē deser
 ti appetitor intrare. Didicimus idem inquit Hierony
 mus, a quodam fratre Elamita, qui de illis finibus egre
 diens, nunc Hierosolymis uitam exigit monachorū,
 uenationes regias esse in Babylone, & omnis gene
 ris bestias, murorum eius tantum ambitu cōtineri. Et
 sic uere de Babylone dici potest, quod de magnis ur
 bibus quæ in Archadia erant, dictū est. ut ait in gæo
 graphia Strabo. Magna ciuitas, magna solitudo est, Strabo

ut nostri temporis de Roma orbis olim domina cerne
Plato. re licet, diuinæ enim meminit Plato, omnia orta occi-
dunt, & aucta senescunt. Nec intelligendum est con-
tinuo Babylonem, postquam a Dario capta ē, ita des-
sertam, sed temporis successu, & potissimū post Ale-
xandri mortem, condita Seleucia omnino in solitudi-
nē redacta est. Persæ insuper pro ea Nisibim & Cresis-
phontem maximas & clarissimas urbes condiderunt.
Hæc habui, quæ de Babylone dicerem. Et quæ infini-
ta pene apud præstantissimos autores digesta sunt, p
ea qua potuimus breuitate perstrinximus. Licet forte
lectori succincto nimia p operis instituti qualitate uis-
debuntur. Sed euersam diuino iudicio Babylonem, &
in uastam solitudinem confusionis urbē redactam res-
linquentes, urbis Hierosolymæ instaurationem, repa-
rationemq; in ea templi resumemus. Quæ secundo hu-
ius operis libro præstabunt exordium.

¶ VRBIS HIEROSOLYMAE, TEM-
pliq; in ea, uariæ profanationis, ac euersionis, ad egre-
gium & spectatissimum uiræ dominum Hermannum
Langium Decanum Monasterienē. Liber primus fi-
nit foeliciter.

¶ Incipit Secundus.

¶ DE FACVLTATE IN PATRIAM
redeundi, & templi restaurandi Iudæis per Cyræ Persæ
regem cōcessa. Et quo modo per uicinas gentes
assiduus sint incursionibus impediti Iudæi. De morte